

**You have downloaded a document from
RE-BUŚ
repository of the University of Silesia in Katowice**

Title: Media w hiszpańskiej Wspólnocie Autonomicznej Galicji : proces degalicyzacji mediów

Author: Dagmara Głuszek-Szafraniec, Zuzanna Waleczek

Citation style: Głuszek-Szafraniec Dagmara, Waleczek Zuzanna. (2016). Media w hiszpańskiej Wspólnocie Autonomicznej Galicji :proces degalicyzacji mediów. „Zeszyty Prasoznawcze” (2016, nr 3, s. 529-545), DOI: 10.4467/22996362PZ.16.035.5910

Uznanie autorstwa - Użycie niekomercyjne - Bez utworów zależnych Polska - Licencja ta zezwala na rozpowszechnianie, przedstawianie i wykonywanie utworu jedynie w celach niekomercyjnych oraz pod warunkiem zachowania go w oryginalnej postaci (nie tworzenia utworów zależnych).

UNIwersYTET ŚLĄSKI
W KATOWICACH

Biblioteka
Uniwersytetu Śląskiego

Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego

MEDIA W HISZPAŃSKIEJ WSPÓLNOCIE AUTONOMICZNEJ GALICJI

Proces degalicyzacji mediów

DAGMARA GŁUSZEK-SZAFRANIEC
ZUZANNA WALECZEK

Zakład Komunikowania Międzynarodowego i Systemów Medialnych
Uniwersytet Śląski w Katowicach

ABSTRACT

Media in the Spanish autonomous community of Galicia. The process of *desgalleguización* of media

This article is about the microsystem of media in the autonomous community of Galicia in Spain. The first part provides a brief historical overview of the political transformation in Spain after 1975 and its impact on regional development. Further on, the role of the mainstream media in the region of Galicia is analyzed: the press (*La Voz de Galicia*, *Xornal de Galicia*), radio (*Radio Galega*) and television (*TVG*). The last part focuses on the process of *desgalleguización*, which has been taking place in Galicia since the mid-1990s, and which has adversely affected the status of the Galego language in public spaces. It turns out that Galicia has not been able to use the tools, its autonomous governments has been equipped with to merge the region and to develop linguistic and cultural identity of its inhabitants.

Keywords: autonomous community, regional media, Spain, Galicia, *desgalleguización*

✉ Adres do korespondencji: Zakład Komunikowania Międzynarodowego i Systemów Medialnych, Instytut Nauk Politycznych Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach; ul. Bankowa 11, 40-007 Katowice; dagmara.gluszek-szafraniec@us.edu.pl; marylka92@gmail.com

Wprowadzenie

Wspólnota Autonomiczna Galicji powstała w 1981 roku, po zakończeniu rządów reżimu frankistowskiego – na fali zmian demokratycznych w Hiszpanii, które nastąpiły po śmierci Francisco Franco w 1975 roku. Król Juan Carlos, który został przez generała Franco namaszczonego na następcę, postanowił odejść od założeń dyktatury. Monarchia miała od tej pory działać na podstawie demokratycznej konstytucji, a sam król stać się gwarantem jedności państwa. Po śmierci *caudillo* do głosu zaczęły dochodzić uśpione w regionach Hiszpanii mikronacjonalizmy, które aktywnie działały już w wieku XIX, a pod koniec lat siedemdziesiątych XX wieku domagały się od reformatorów więcej praw i samostanowienia w kwestii polityki wewnętrznej. Jak pisze Łukasz Wojcieszak: „Za postępującą i sztucznie przeprowadzoną unifikacją państwa szły bowiem tłumione aspiracje Basków i innych ludów zamieszkujących rządzoną przez Franco Hiszpanię” (2011, s. 41).

Galicja, obok Kraju Basków i Katalonii, otrzymała także jako jedna z pierwszych autonomię w zakresie lokalnej polityki wewnętrznej, finansowej i administracji. Autonomia przyznawana regionom w Hiszpanii zakłada, że każdy w nich posiada własny rząd i parlament, działające na podstawie specjalnej umowy z państwem hiszpańskim, tj. wynegocjowanym statutem autonomicznym, który określa rodzaj kompetencji władz regionalnych. Wobec tych zmian regionalny język *galego* został uznany za język oficjalny Królestwa Hiszpanii (na równi z kastylijskim, który jest językiem urzędowym, oraz baskijskim, katalońskim i innymi językami regionalnymi), a rząd regionalny otrzymał wraz z nowym statutem autonomicznym uprawnienia i zobowiązania do prowadzenia polityki wzmacniającej tożsamość regionalną Galicyjczyków.

Wydawało się więc, że po wkroczeniu przez Hiszpanię na drogę demokracji Galicja idzie w tym samym kierunku, w którym zmierzają inne regiony historyczne Hiszpanii – Kraj Basków i Katalonia, które walczyły i walczą o prawo do samostanowienia (w przypadku Kraju Basków do 2011 roku również militarnie; ETA – *Euskadi Ta Askatasuna*, organizacja terrorystyczna Kraj Basków i Wolność – ogłosiła 20 października 2011 roku trwałe zawieszenie broni). Walka ta jednak od początku napotykała trudności natury społecznej. Brakowało jej realnego poparcia wśród samych mieszkańców Galicji. Nacjonalizm galicyjski w porównaniu z katalońskim czy baskijskim nie był tak skonsolidowany i zinstytucjonalizowany. W 1977 roku, w czasie pierwszych demokratycznych wyborów, żadne galicyjskie ugrupowanie narodowe nie umieściło swoich kandydatów w parlamencie regionalnym. Stało się to dopiero w 1981 roku, ale i tak, znów w odróżnieniu od Katalonii i Kraju Basków, partie reprezentujące nacjonalistów galicyjskich nie sięgnęły po władzę – zdarzyło się to dotychczas tylko raz, w 2005 roku, w koalicji z Partią Socjalistyczną Galicji, regionalnym odpowiednikiem ogólnokrajowej Partido Socialista Obrero Español – PSOE.

W 1983 roku uchwalono ustawę o normalizacji języka, która miała na celu wzmocnienie języka *galego* w sferze publicznej. Podobnie jak w Kraju Basków i Katalonii nowe władze postanowiły uruchomić publiczne media regionalne, które miały odąd odgrywać rolę kreatora życia publicznego w Galicji i wpływać na rozwój kultury i podtrzymanie tradycji lokalnych oraz rozpowszechniać użycie języka regionalnego wśród mieszkańców Galicji. Specyfika Galicji polega jednak na tym, że – w porównaniu z pozostałymi regionami historycznymi – dokonuje się tam proces odwrotny, niż zakładano przy powoływaniu Wspólnoty Autonomicznej Galicji. Mimo różnych prób status języka galicyjskiego w użyciu powszechnym maleje, a władze regionalne nie wykorzystują w pełni atutów autonomii. Galicja staje się tak naprawdę coraz bardziej hiszpańska. Celem artykułu jest pokazanie zmian, jakie zachodzą w mikrosystemie medialnym Galicji po nadaniu regionowi autonomii w 1981 roku, a szczególnie procesów, które doprowadzają do coraz większej unifikacji z systemem hiszpańskim.

Prasa galicyjska i w języku galego

W przypadku Galicji można mówić o trzech kategoriach prasy codziennej, która ukazuje się w regionie. Pierwszy typ to tzw. *prensa de penetración*, która wydawana jest przede wszystkim poza granicami Galicji, głównie w Madrycie i Barcelonie. Są to największe dzienniki ogólnokrajowe, które mają także swoje edycje regionalne, jak *El País*, *El Mundo* czy *ABC* lub *La Razón* (ten ostatni nie ma specjalnego wydania dla Galicji). Drugi typ to prasa regionalna, jak *La Voz de Galicia*, obejmująca swym zasięgiem całe terytorium wspólnoty autonomicznej i traktująca Galicję jako jedność, oraz trzeci typ – prasa lokalna, wydawana jest na terenie pojedynczego miasta, gminy czy prowincji (*El Ideal Gallego*, *Faro de Vigo*, *Atlántico Diario*, *El Progreso*, *Diario de Pontevedra*, *La Región*, *El Correo Gallego*) (López 2001, s. 13).

La Voz de Galicia (*Głos Galicji*) jest głównym tytułem regionu galicyjskiego, założonym 4 stycznia 1882 roku przez Juana Fernández de Latorre'a. Profil dziennika u zarania jego działalności można było określić jako republikański, postępowy i wolnomyślicielski. Jak pisze w swojej książce Aurora García González, po wojnie domowej, ze względu na panującą dyktaturę i kontrolę mediów, *La Voz de Galicia* stał się dziennikiem regionalnym, neutralnym światopoglądowo. Dopiero na przełomie lat sześćdziesiątych i siedemdziesiątych XX wieku, czyli pod koniec reżimu frankistowskiego oraz w okresie tranzycji, na łamach gazety pojawiały się artykuły identyfikujące się z określoną linią ideologiczną. Od początku jednak dziennik miał za zadanie informować o sprawach Galicji, jej kulturze i problemach. W okresie przemian demokratycznych i procesu przyznawania kolejnym regionom autonomii dziennik stał między dylematem wspierania państwa a żądaniami środowisk nacjonalistycznych i chęcią konsolidacji autonomii (García González 2009, s. 471). Według danych Oficina de la Justificación

y la Difusión średni nakład gazety za okres styczeń–grudzień 2013 roku wynosił 90 883 egzemplarzy w wersji drukowanej i 80 077 egzemplarzy w wersji elektronicznej. Szacuje się, że dziennik czytuje regularnie około 580 tys. osób. Dla porównania – w 2012 roku dane te wyglądały następująco: 91 131 egzemplarzy nakładu i około 623 tys. czytelników (Tarifas *La Voz de Galicia*). Jest to periodyk ogólnoinformacyjny, którego udziały w rynku regionalnym wynoszą blisko 50%. Gazeta jednak w ostatnim czasie, podobnie jak inne tytuły prasowe, doświadczyła spadku zainteresowania czytelników. Teksty w *La Voz de Galicia* publikowane są w języku hiszpańskim oraz języku regionalnym – *galego*. Wydawcą dziennika jest korporacja La Voz de Galicia SA, która inwestuje w różnych segmentach rynku medialnego – jest m.in. udziałowcem ośmiu stacji radiowych, wydawcą *Rocznika Galicji* oraz założycielem agencji informacyjnej Voz Noticias. W 2002 roku zaczęto wydawać dodatek tygodniowy do dziennika, *Golfiño*, adresowany do dzieci i młodzieży.

La Voz de Galicia w ostatnich latach prezentował bardzo wyraziste poglądy polityczne na swoich łamach. Oczywiście nie jest to wyjątek w systemie medialnym całej Hiszpanii, który określa się mianem modelu spolaryzowanego pluralizmu, odznaczającym się wysokim stopniem paralelizmu politycznego, również na poziomie mediów regionalnych (w Kraju Basków istnieje np. gazeta *Deia* związana z główną siłą polityczną – Baskijską Partią Nacjonalistyczną, Partido Nacionalista Vasco, dzienniki *Gara* oraz *Berria* sprzyjają radykałom związanym z dawną partią Herri Batasuna, najstarszy zaś w Katalonii dziennik *La Vanguardia* wspiera główną partię regionalną Konwergencja i Związek, Convergencia i Unió).

Przyczyną takiego zwrotu *La Voz de Galicia* w stronę prawicy propaństwowej (w Hiszpanii można mówić o dwóch typach partii: *regionales* oraz *estatales*; to ostatnie określenie dotyczy dwóch głównych ogólnokrajowych partii politycznych Hiszpanii: konserwatywnej Partii Ludowej, Partido Popular, oraz lewicowej Partii Socjalistycznej – PSOE) były rządy koalicyjne socjalistów galicyjskich (Partido Socialista de Galicia) z galicyjskimi nacjonalistami (Bloque Nacionalista Gallega) w latach 2005–2009 (tzw. *bipartito* – był to jedyny moment w historii autonomii od 1983 roku, kiedy nacjonałiści współtworzyli koalicję rządzącą w regionie) oraz ich polityka subwencji dla prasy wychodzącej całkowicie w języku galicyjskim, jak na przykład dziennik *Xornal de Galicia*. Było to oczywiście wsparcie finansowe dla konkurencji *La Voz de Galicia*. Wówczas gazeta wślawiła się licznymi śledztwami i tropieniem afer korupcyjnych w kręgach ludzi związanych z partiami rządzącymi. Uważa się, że dziennik w znacznej mierze przyczynił się swoimi publikacjami do słabego wyniku nacjonalistów i socjalistów w kolejnych wyborach w 2009 roku. Gwałtowny spadek liczby czytelników oraz uzależnienie od subwencji w tamtym okresie spowodowały, że gazeta opowiedziała się po stronie przejmującej w Galicji władzę Partii Ludowej.

W 2010 roku wydawca dziennika zaangażował się w tworzenie cyfrowej telewizji naziemnej V Televisión. Gazeta posiada obecnie 14 edycji, z których 13 ukazuje się w prowincjach galicyjskich, a jedna to edycja na całą Hiszpanię,

z redakcją w Madrycie (od 1990 roku). Od 2000 roku dziennik ma swoją dwujęzyczną stronę internetową (czytelnik może wybrać albo hiszpański, albo galicyjski), która jest najczęściej odwiedzaną stroną mediów w regionie. Każde wydanie lokalne można również subskrybować w wersji cyfrowej. Czytelnikami dziennika są przeważnie mężczyźni (nieco ponad połowa), między 25. a 54. rokiem życia.

Ciekawym przypadkiem prasy galicyjskiej, która wreszcie miała wypełnić lukę w systemie medialnym regionu i odpowiedzieć na potrzeby bardziej radykalnej części społeczeństwa, był wspomniany dziennik *Xornal de Galicia*. Gazeta ta powstała w 2008 roku i ukazywała się w wersji drukowanej do 2011. Artykuły publikowano w języku hiszpańskim i galicyjskim, a profil dziennika można byłoby scharakteryzować jako postępowy i nacjonalistyczny. Bez dotacji przez władze autonomiczne gazeta nie była jednak w stanie utrzymać się na rynku i została zamknięta. Po tym czasie ukazywała się jeszcze w sieci do jesieni 2011 roku. Obecnie funkcjonuje portal informacyjny pod podobną nazwą – *Xornal Galicia* i w dwóch wersjach językowych.

Kolejnym ważnym tytułem z regionu jest lokalny dziennik *El Ideal Gallego*, który ukazuje się od 1917 roku. Nosi podtytuł „niezależny dziennik katolicki i regionalistyczny” (ok. 21 tys. egz. według danych Estudio General de Medios z 2014 roku) i ma charakter ogólnoinformacyjny. Obecnie skupia się na sprawach prowincji A Coruña, choć próbował wyjść także do mieszkańców innych części regionu. Próby te jednak się nie powiodły.

W Galicji ukazują się tytuły o charakterze regionalnym, ale ich linia programowa nie jest związana z ruchem niepodległościowym. Przykładem takiej prasy jest hiszpańskojęzyczny, ogólnoinformacyjny dziennik *El Correo Gallego*, który wychodzi w Galicji od 1878 roku, a od 2001 roku jest dystrybuowany na całą Hiszpanię wraz z dziennikiem ogólnokrajowym *El Mundo*. Inną gazetą o ważnej pozycji na rynku czytelniczym jest lokalny dziennik *Faro de Vigo* (37 723 egz. nakładu drukowanego, 31 825 użytkowników wersji elektronicznej według danych OJD za okres styczeń–grudzień 2013), który ukazuje się od 1853 roku. Założyciel gazety, Ángel de Lema y Marina, przyjął, że celem czasopisma będzie obrona ogólnych interesów Galicji, a przede wszystkim jego rodzinnego miasta Vigo. Sama gazeta prezentuje centrowe poglądy polityczne i mimo skoncentrowania treści na sprawach lokalnych nie prezentuje radykalnych poglądów na temat sytuacji politycznej Galicji. Jest dziennikiem ogólnoinformacyjnym, który publikuje artykuły w dwóch wersjach językowych.

W 1994 roku powstał pierwszy dziennik w całości po galicyjsku *O Correo Galego* (*Kurier Galicyjski*). Jego linia programowa zorientowana była na promocję autonomii, niezależności, języka i nacjonalizmu galicyjskiego. Od maja 2003 roku zaczął wychodzić pod zmienionym tytułem *Galicia Hoxe* (*Galicja dziś*). Jednak po obcięciu dotacji przez nowy prawicowy rząd regionalny Galicji dla mediów w języku *galego* w 2011 roku zdecydowano o zamknięciu wersji drukowanej. Kolegium redakcyjne wystosowało wówczas komunikat sygnalizujący ważne zmiany zachodzące w mikrosystemie medialnym Galicji. Apel odnosił się

do działań administracji publicznej i rządu autonomicznego, który drastycznie zmniejszył środki przeznaczone na dotacje dla mediów w języku *galego*. Zapowiedziano, że język regionalny Galicji nie zniknie wraz z zamknięciem kolejnych tytułów galicyjskojęzycznych, ale pluralizm informacji w systemie medialnym regionu został zachwiany (Chinchetru 2011). Była to kolejna gazeta galicyjska, której nie udało utrzymać się na rynku i musiała się przenieść do sieci. Obecnie funkcjonuje w postaci informacyjnego portalu w języku regionalnym, a jego wydawcą jest Grupo Correo Gallego.

Omawiając system mediów w Hiszpanii, nawet jeśli analizy te dotyczą tylko jednego regionu, nie wolno zapominać o prasie sportowej, która jest ważnym elementem rynku medialnego w tym kraju. Galicja posiada także własny dziennik sportowy (oprócz tych ukazujących się na terenie całego kraju, jak *Marca*, *Mundo Deportivo* czy *As*). *DxT Campeón*, z podtytułem „Pierwszy dziennik sportowy Galicji”, zaczął się ukazywać w 1995 roku. Kilkakrotnie modyfikował swój tytuł (*DxT*, *Campeón*, *Deporte Campeón*). Treść gazety dotyczy głównie wydarzeń sportowych z regionu Galicji ze szczególnym uwzględnieniem prowincji A Coruña. Jego nakład szacowano na ok. 3 000 egzemplarzy, ale Oficina de Justificación de la Difusión nie kontroluje sprzedaży tego tytułu (López 2001, s. 29).

Media regionalne w Hiszpanii stanowią trzon systemu medialnego w ogóle. Tytuły ukazujące się w poszczególnych wspólnotach autonomicznych mają zdecydowanie mocniejszą pozycję niż dzienniki ogólnokrajowe, jak *El País*, *El Mundo*, *ABC* czy *La Razón*. Nie oznacza to jednak, że wszystkie one są zaangażowane we wspieranie tendencji separatystycznych czy wzmacnianie tożsamości narodowej, etnicznej, kulturowej lub choćby językowej. W przypadku Galicji widać na rynku mediów drukowanych wyraźne braki pod tym względem. Tytuły, które prezentowały wyrazisty kierunek wspierający idee ruchu narodowego w Galicji, publikowały w języku regionalnym, dziś już nie istnieją. Rynek czytelniczy oczywiście zmienia się pod wpływem zmian technologicznych i ogólnego kryzysu prasy, ale w przypadku Galicji widać wyraźny brak zainteresowania publiczności tytułami w języku regionalnym, zwłaszcza jeśli porównamy tę sytuację z rynkiem pozostałych dwóch regionów historycznych, tj. Katalonii i Kraju Basków.

W Katalonii wydawcy dwóch konkurencyjnych największych tytułów w regionie postanowili uruchomić dwie wersje językowe. Zarówno *La Vanguardia*, jak i *El Periódico* ukazują się w wersji hiszpańskiej i katalońskiej (w tej samej szacie graficznej i układzie, różnią się tylko kolorami tytułu na pierwszej stronie). W Kraju Basków sytuacja codziennej prasy baskijskojęzycznej nie jest może tak dobra jak w Katalonii, ale ciągle powstają nowe inicjatywy w miejsce znikających tytułów. Obecnie można mówić o dwóch ważnych (i niezwykle radykalnych w linii programowej) dziennikach, tj. *Gara* (*Jesteśmy*) oraz *Berria* (*Wiadomości*).

Ten pierwszy publikuje tylko część artykułów po baskijsku, a powstał w 1999 roku jako wynik działań sędziego Baltasara Garzóna, który zamknął w 1998 roku redakcję radykalnego dziennika baskijskiego *Egin*. Druga gazeta, *Berria*, powstała w 2003 roku po zamknięciu całkowicie baskijskojęzycznego dziennika

Euskaldunon Egunkaria (Dziennik Basków), którego redaktorzy zostali oskarżeni o współpracę z terrorystyczną organizacją ETA (w 2010 roku zostali uznani za niewinnych) (Głuszek 2004, s. 96–98). W Kraju Basków, podobnie jak w Galicji, również pojawia się luka w tym segmencie, ale zamknięcia tytułów powodowane są zazwyczaj radykalizacją głoszonych treści, a nie problemami z utrzymaniem się na rynku. Pokazują to przykłady kolejnych zamykanych redakcji *Egin* czy *Euskaldunon Egunkaria*. Dodatkowo każde takie działanie władz hiszpańskich wywołuje liczne niepokoje i demonstracje w obronie pluralizmu opinii i wolności słowa, a same gazety nie znikają, tylko przybierają zmodyfikowaną postać lub nowy tytuł.

Radio publiczne

Obecnie Radio Nacional de España (RNE) nadaje w Galicji na ponad 50 częstotliwościach na falach średnich i FM. W regionie znajduje się sześć rozgłośni publicznych – Santiago, Lugo, Ourense, Vigo, Pontevedra oraz centrala w A Coruña. Jednakże tylko RNE1 i RNE5 nadają programy wyprodukowane w samej Galicji. W latach 1985 i 1991 także RNE4 emitowało program dotyczący spraw lokalnych, a nawet audycje w języku regionalnym. Niestety z powodów ekonomicznych zakończono emisję programów regionalnych (z wyjątkiem Katalonii), co spowodowało szeroki sprzeciw środowisk kulturalnych i politycznych Galicji.

Główną stacją radiową w Galicji jest Radio Galicji (Radio Galega), stanowiące część Spółki Radia i Telewizji Galicji (Compañía de Radiotelevisión de Galicia – CRTVG), która jest własnością publiczną. Powstała 11 lipca 1984 roku na mocy Ustawy 9/1984 o publicznych mediach audiowizualnych w Galicji, znowelizowanej w roku 2011 (Ley 9/2011).

Pierwsze próby emisji nastąpiły 24 lutego 1984 roku, w dzień urodzin wybitnej poetki galicyjskiej Rosalii de Castro, a program regularny rozpoczęto nadawać 29 marca tego samego roku. Od tego czasu Radio Galicji nadaje nieprzerwanie, 24 godziny na dobę, 7 dni w tygodniu. Posiada dwa kanały nadające konwencjonalnie: Radio Galicji ze standardowym programem informacyjnym, całkowicie w języku galicyjskim, oraz A Radio Galega Música emitujące program muzyczny. Oprócz tego od roku 2004 przez internet i naziemną telewizję cyfrową (TDT) nadaje także Son Galicia Radio, poświęcone muzyce galicyjskiej, zarówno tradycyjnej, jak i bardziej nowoczesnej. Son Galicia Radio jest także radiem publicznym, trafiającym jednak do dosyć wąskiego grona odbiorców.

Należy zwrócić uwagę na pionierski charakter internetowego Radia Galicji. Już w 1996 roku można go było posłuchać na żywo w sieci, a zatem stało się ono jedną z pierwszych w Europie i trzecią w Hiszpanii stacją nadającą przez internet. Ponadto na stronie można znaleźć sporo podcastów o różnorodnej tematyce. Oprócz celów czysto informacyjnych, Radio Galicji ma przede wszystkim za zadanie promować język i kulturę galicyjską, a przez to wspomagać „budowę

spójnej tkanki społecznej” – jak głoszą na stronie radia wydawcy. Rząd Autonomiczny Galicji jest prawnie zobowiązany do pielęgnowania *la galleguidad*, co można przetłumaczyć jako „galicyjskość”, oraz jej rozpowszechniania i promocji w mediach. Mówi o tym Ustawa z 13 czerwca 2013 roku (Ley 7/2013). Finansowanie stacji galicyjskiej wygląda podobnie jak w innych regionach Hiszpanii, tzn. pochodzi zarówno z subwencji Rządu Autonomicznego (Xunta de Galicia), jak i z reklam. Obecnie Radio Galicji dysponuje trzydziestoma pięcioma nadajnikami i jego odbiór jest możliwy na całym terytorium Galicji, również na północy Portugalii i w zachodnich obszarach Asturii oraz Kastylii i Leónu. Można go także odbierać na terenie Europy i Ameryki poprzez satelitę Hispasat. Sygnał radiowy jest rozdzielany przez Retegal (Redes de Telecomunicación Galegas S.A. [www.retegal.es; 30.06.2014]). Retegal został utworzony jako państwowa spółka akcyjna na mocy dekretu 58/1997 z dnia 20 lutego 1997 roku Rządu Autonomicznego Galicji. Zarządza i obsługuje infrastrukturę, systemy i usługi telekomunikacyjne na terenie Galicji. Jego działalność ze swej natury skierowana jest na świadczenie usług powszechnych. Posiada najszerszą sieć nadawców w całej wspólnocie autonomicznej. Zgodnie z danymi na początek roku 2014 słuchalność publicznego radia autonomicznego utrzymuje się na poziomie 165 tys. osób (Estudio General de Medios 2014). Największa liczba słuchaczy mieszka w A Coruña, a następnie odpowiednio w Pontevedra, Lugo i Ourense. Profil polityczny stacji jest centrowy, raczej umiarkowany, odzégnujący się od wszelkich skrajności, przychylnie nastawiony do *la galleguidad*, w żadnym wypadku nacjonalistyczny.

Lokalne stacje radiowe

Obecnie na terenie Galicji funkcjonuje około 50 lokalnych rozgłośni radiowych nadających na żywo. Jedną z nich jest Via Gestiona Radio Galicia należące do grupy VIARTV. Emituje na terenie Vigo, Condado i Pontevedra, a także na północy Portugalii. Nadaje program ogólnoinformacyjny i nie jest sprofilowane w żadnym szczególnym kierunku. Istnieje też możliwość słuchania stacji online. Kolejnym przykładem jest Via Radio, także stanowiące część grupy VIARTV, nadające w Vigo, Condado, Ourense, Santiago, Pontevedra i na północy Portugalii. Radio sformatowane jest przede wszystkim na muzykę. Ponadto na terenie Galicji można także posłuchać m.in.: Arenteiro Dixital, Radio Allariz, Radio Amistad, Radio Estrada, Radio Filispim, Fun Radio (VIARTV), Radio A Kalimera, Radio Lalín, Radio Lider, Radio Negreira, Radio Obradoiro oraz Radio Piratona.

Telewizja publiczna

W Galicji, niezależnie od telewizji o zasięgu międzynarodowym (dostępnej za pośrednictwem telewizji kablowej lub satelitarnej), mieszkańcy mają do dyspo-

zycji dwa kanały telewizyjne o zasięgu regionalnym: TVG oraz TVG2. Od lat osiemdziesiątych XX wieku pojawiają się w Galicji także lokalne inicjatywy telewizyjne i tworzy się swoista społeczność telewizyjna. Televisión de Galicia, czyli Telewizja Galicji (w skrócie TVG, zwana także w języku kastylijskim La Gallega, a przez samych Galicyjczyków A Galega) rozpoczęła swoją transmisję 24 lipca 1985 roku. Razem z Radio Galega tworzy Spółkę Radia i Telewizji Galicji (wspomnianej już CRTVG).

Proces decentralizacji działalności Telewizji Hiszpańskiej (TVE) rozpoczął się od utworzenia regionalnych kanałów telewizyjnych w Kraju Basków i Katalonii (Gunther, Montero, Wert 1999, s. 21–22). W regionie peryferyjnym, jakim jest Galicja, telewizja odgrywa zasadniczą rolę w konsolidacji tożsamości kulturowej, dlatego też rozpowszechnianie języka i kultury galicyjskiej stało się jednym z jej podstawowych zadań. Trzeba także pamiętać, że Hiszpanie są społeczeństwem typowo telewizyjnym i medium to jest ich głównym źródłem wszelkiej informacji (Hallin, Mancini 2007, s. 98).

Pierwsze transmisje w języku galicyjskim były nadawane w publicznej Telewizji Hiszpańskiej (TVE). Za czasów kadencji dyrektora Luisa Mariñasa na antenę wszedł program „Panorama de Galicia”, który prowadzony był w całości wyłącznie po galicyjsku. Po okresie prób technicznych 29 września 1985 roku ruszył 39-godzinny program transmisji tygodniowej. Obecnie TVG nadaje 24 godziny na dobę, z czego 80% to program własnej produkcji. Program, poza małymi wyjątkami, takimi jak ogłoszenia w języku kastylijskim, jest nadawany po galicyjsku. Od 31 grudnia 1996 roku emisję przez satelitę Hispasat rozpoczęła natomiast TVG América, której program jest także prowadzony w języku galicyjskim.

Swoim zasięgiem Telewizja Galicji obejmuje cały obszar geograficzny Galicji, a ponadto część pogranicza portugalskiego oraz okolice prowincji Zamora, León i Asturia. Wspomniana już TVG América dociera na kontynent amerykański, a kanał TVG Galicia Europa rozciąga swój zasięg na całą Unię Europejską. Od końca lat dziewięćdziesiątych XX wieku te dwie stacje o międzynarodowym zasięgu nadają swój program w dwóch językach, zarówno kastylijskim, jak i galicyjskim.

Stworzony 1 lutego 2009 roku drugi kanał telewizji galicyjskiej, TVG2, także nadaje 24 godziny na dobę. Jest on treściowo zbliżony do kanału pierwszego, lecz zawiera większą liczbę programów młodzieżowych, kulturalnych czy też sportowych. Szczególnie dużą rzeszę odbiorców gromadzą weekendowe transmisje meczów piłki nożnej. Główne studio znajduje się w San Marcos, na przedmieściach Santiago de Compostela. Podobnie jak internetowe Radio Galicyjskie, także i telewizja ma w tym wypadku charakter pionierski na skalę europejską, dzięki rozpoczęciu transmisji internetowej już 17 maja 1997 roku. TVG – a szerzej, całe CRTVG – jest członkiem FORTA (La Federación de Organismos de Radio y Televisión Autonómicos). FORTA jest stowarzyszeniem 12 publicznych organów radiowych i telewizyjnych wspólnot autonomicznych Hiszpanii założonym w dniu 5 kwietnia 1989 roku w celu bezpośredniego zarządzania usługami publicznej

radiofonii i telewizji we wspólnotach autonomicznych państwa hiszpańskiego. FORTA ma wiele różnych zadań, a wśród nich pomoc w negocjacjach dotyczących nabywania programów i praw do emisji, wspólny marketing powierzchni reklamowych, a także wspomaganie samej produkcji programów.

W roku 2013 Televisión de Galicia ponownie została liderem oglądalności w regionie z wynikiem 17,1%, prześcigając o 0,8% Telecinco (jeden z najpopularniejszych prywatnych kanałów telewizyjnych w Hiszpanii, należący w 41,55% do włoskiej firmy Mediaset Silvio Berlusconi i w 13,65% do Grupy PRISA) oraz pozostałe kanały, które nie przekroczyły progu 15% (Cluster Audiovisual Galego 2013). Choć Galicja jest regionem autonomicznym, gdzie ogląda się stosunkowo niewiele telewizji, w przeciwieństwie np. do Andaluzji, to jednak Televisión de Galicia powoli, lecz systematycznie, zwiększa swoją oglądalność (Pato 2012).

Od 2008 roku publiczne media autonomiczne w Hiszpanii przeżywają kryzys finansowy (jak większość mediów lokalnych i regionalnych). Spowodowane to jest zarówno trudną sytuacją ekonomiczną samej gospodarki hiszpańskiej, jak i trendami światowymi oraz zmniejszeniem się wydatków na reklamę. Telewizja autonomiczna w Galicji, tak jak pozostałe telewizje tego typu w innych regionach, finansowana jest ze źródeł publicznych (ok. 20%), subwencji rządu autonomicznego Xunta (ok. 75% dochodów) oraz z reklam (ok. 5%) (model finansowania według FORTA). Od 2008 roku, jak pisze Isabel Fernández Alonso, wydatki na reklamę systematycznie spadają i dotyczy to również CRTVG (Compañía de Radio-Televisión de Galicia) (Fernández Alonso 2013, s. 20), co nie wpływa korzystnie na jakość i produkcję własną, której koszty realizacji są także redukowane.

Telewizja lokalna

Pierwszą telewizją lokalną w Hiszpanii w ogóle była telewizja katalońska, która rozpoczęła nadawanie w 1981 roku z Cardedeu (prowincja Barcelona). W każdej prowincji telewizja lokalna rozwijała się jednak w swoim, nieraz bardzo powolnym, tempie. W Galicji, 14 kwietnia 2005 roku, zaaprobowano dekret 81/2005 regulujący zarządzanie publiczną telewizją lokalną na obszarze wspólnoty autonomicznej. Ze względu na wybory dopiero w lipcu 2006, po roku zwłoki, rząd autonomiczny Galicji przyznał 46 licencji TDL (Televisión Digital Local) (Román Portas 2008, s. 48).

Taki podział wzbudził liczne kontrowersje i sprzeciwy, ponieważ niektóre telewizje lokalne, emitujące od lat analogowo, nie otrzymały koncesji. Głównymi krytykami byli Galicyjski Blok Nacjonalistyczny (BNG) oraz Związek Dziennikarzy Galicji (Sindicato de Xornalistas de Galicia). BNG, nacjonalistyczna organizacja partyjna, broni języka galicyjskiego i rządu autonomicznego. Składa się z niezależnych, ale sfederowanych, partii politycznych, które tworzą stałą koalicję wyborczą. Początkowo BNG wspierał niepodległość Galicji jako pierwszoplanowo-

wy cel swojej działalności, ale po 1990 roku blok zaczął się opowiadać przeciwko pełnej niepodległości Galicji, popierając jej autonomię w granicach Hiszpanii.

Do najbardziej znaczących stacji lokalnych w Galicji należą: 7 Canal Rías Baixas, Correo TV, Localia Vigo, Telecoruña, Telecíes, Telelugo, Telemiño, Televigo oraz Via Televisión (VIARTV).

Reklama

Bez zaskoczenia można przyjąć fakt, że pierwszą reklamą nadaną w języku kastylijskim przez TVG była reklama Coca-Coli, natomiast w języku *galego* była to reklama Cola Cao (Cola Cao jest to kakao w proszku i zarazem kultowy produkt hiszpański pochodzący z Barcelony. Powstało w roku 1946, a największy rozgłos zyskało w latach pięćdziesiątych XX wieku za sprawą reklamy ze sławną piosenką – „La Canción del Cola Cao”. Od tego czasu utrzymuje się jako lider sprzedaży).

W prawie galicyjskim istnieje niewiele przepisów dotyczących samej reklamy. Rozporządzenie 101/85 z dnia 23 maja z 1985 roku w sprawie wykorzystania języka galicyjskiego w reklamowaniu usług i produktów, które są wprowadzane do obrotu, tylko zachęca, ale nie obliuguje do używania galicyjskiego w reklamach. Przewiduje także wyróżnienia i nagrody dla firm, które takie reklamy realizują. Dla porównania należy dodać, że w Katalonii ustawą z 30 grudnia 1997 roku wprowadzono obowiązek używania języka regionalnego przez administrację publiczną, ale także zobligowano przedsiębiorców mających firmy zlokalizowane na terenie Katalonii, aby na swoich produktach umieszczali etykiety w języku katalońskim (Głuszek-Szafraniec 2011, s. 171). Jednakże w zakresie prawodawstwa, na mocy którego przyznaje się koncesje stacjom radiowym nadającym na falach FM (także małym rozgłośniom lokalnym), Galicja była pionierem na tle całej Hiszpanii. Dekrety 156/1989 z dnia 27 lipca 1989 roku i 35/1992 z dnia 6 lutego 1992 roku ustanawiają kryteria językowe dla nadawców o charakterze edukacyjnym bądź kulturalnym. Między innymi czas programu w języku galicyjskim nie może być mniejszy niż 50% całkowitego czasu emisji (Lorenzo Suárez, Ramallo, Casares Berg 2008, s. 59). W ciągu ostatnich kilku lat, ze względu na kryzys, systematycznie zmniejszyla się liczba reklam w języku galicyjskim.

Proces degalicyzacji w mediach

Obecnie w Galicji mamy do czynienia z procesem degalicyzacji (*desgalleguización*) w mediach. Powodem jest to, że duże przedsiębiorstwa komunikacyjne, które działają na szczeblu ogólnokrajowym, ze względów ekonomicznych nie dążą raczej do decentralizacji treści (Lorenzo Suárez, Ramallo, Casares Berg 2008, s. 118). Trzeba jednak też wziąć pod uwagę, że podjęto kilka działań pro-

wadzących do rozszerzenia przestrzeni posługiwania się galicyjskim, zwłaszcza poprzez wspieranie galicyjskiej telewizji lokalnej oraz nowej telewizji cyfrowej. W przypadku telewizji lokalnej należy wspomnieć, że wiele inicjatyw, które powstały w Galicji, ma niepewną przyszłość. Ponadto prawodawstwo w tym zakresie, dotyczące np. przyznawania koncesji, jest już nieco przestarzałe. Nie bez znaczenia pozostaje także fakt, że obecnie w Hiszpanii panuje kryzys, który ogólnie bardzo negatywnie wpływa na inicjatywy na szczeblu lokalnym.

Na proces degalicyzacji w mediach – czyli zanikania używania w mediach tradycyjnych głównego nurtu: prasie, radiu czy telewizji języka *galego* – nakłada się ogólny kryzys języka galicyjskiego w przestrzeni publicznej. W sieci powstają jednak oddolne inicjatywy. Jako przykłady można wskazać internetowe satyryczne czasopismo w formie bloga *Tempos Galegos*, ale także stronę internetową radykałów związanych z lewicą komunistyczną Ceivar czy tygodnik *Sermos Galiza*, który publikuje artykuły w języku galicyjskim i portugalskim (w 2012 roku ukazał się jego pierwszy numer drukowany). Największą popularnością cieszy się portal Vieiros, który oprócz informacji w języku *galego* oferuje wiele forów tematycznych dla różnych grup i kategorii wiekowych użytkowników.

Kryzys języka galicyjskiego w mediach jest o tyle interesujący, że Galicja w okresie tranzykcji była w Hiszpanii regionem, w którym najwięcej osób mówiło własnym językiem regionalnym, a nie hiszpańskim. W celu skoordynowania działań w obronie języka regionalnego powołano na początku 2013 roku Stowarzyszenie Mediów w Języku Galicyjskim (Asociación de Medios en Galego). Stowarzyszenie łączy wydawców kilkunastu mediów z różnych segmentów, którzy mają się wzajemnie wspierać w celu profesjonalizacji mediów w języku regionalnym, utrzymania niezależności finansowej przedsiębiorstw medialnych i promocji języka w społeczeństwie. Powołanie struktur wiąże się z wcześniejszą inicjatywą pod hasłem „Witaminy dla galicyjskiego”, zawiązaną przez dziennikarzy i działaczy kultury, którzy zaangażowali się w obronę języka w przestrzeni publicznej.

Po przemianach ustrojowych władze autonomii otrzymały prawne możliwości wspierania rozwoju własnego szkolnictwa i systemu edukacji, a przez wzmacnianie pozycji języka regionalnego – także umacniania tożsamości regionalnej i identyfikacji mieszkańców Galicji. Dane statystyczne wskazują na wzrost liczby osób posługujących się językiem regionalnym. Kiedy jednak przyjrzymy się im dokładniej, okazuje się, że Galicja z regionu jednojęzycznego z przewagą galicyjskiego staje się regionem zdecydowanie dwujęzycznym, z powoli wzrastającą rolą języka hiszpańskiego.

Tabela 1. Procent (%) osób używających języka galicyjskiego na co dzień

	2003	2008	2013
Zawsze <i>galego</i>	42,98	29,96	30,84
Częściej <i>galego</i> niż kastylijskiego	18,22	26,44	20,06
Częściej kastylijskiego niż <i>galego</i>	18,73	22,45	22,00
Zawsze kastylijskiego	19,56	20,05	25,95
Inne języki	0,50	1,10	1,15
Liczba przebadanych osób	2 588 658	2 601 024	2 559 206

Źródło: Instituto Galego de Estatística (IGE). Persoas segundo a lingua na que falan habitualmente. Galicia [www.ige.es; 26.11.2014].

Wyniki badań Narodowego Instytutu Statystycznego Hiszpanii (Instituto Nacional de Estadística) z roku 2011, opublikowane przez Galicyjski Instytut Statystyczny w 2014 roku, pokazują także pewne zmiany w nawykach użytkowników języka regionalnego. Po raz pierwszy liczba osób posługujących się galicyjskim czasami (45%) przewyższyła liczbę osób używających go zawsze (44%) (IGE, [www.ige.es; 26.11.2014]). Dla porównania – w 2001 roku 57% używało galicyjskiego zawsze, ci zaś, którzy mówili po galicyjsku czasami, stanowili ok. 30% (por. Linde 2010).

W ciągu ostatnich lat, mimo okrzepnięcia systemu demokratycznego oraz zaakceptowania przez większość mieszkańców Hiszpanii specyficznej formy terytorialnej państwa regionalnego, okazuje się, że narzędzia, które otrzymały wspólnoty autonomiczne, w Galicji nie są w pełni wykorzystywane, a język galicyjski zamiast się rozwijać zanika w przestrzeni publicznej. Sytuacja ta z jednej strony dotyczy mediów tradycyjnych, które mimo licznych prób i nawet zapotrzebowania społecznego nie są w stanie utrzymać się na rynku, a z drugiej – choćby oznaczeń i napisów w miejscach publicznych. Deirdre A. Dunlevy wskazuje, że język galicyjski używany jest przede wszystkim w mniej zurbanizowanych częściach Galicji i głównie w domach rodzinnych (Dunlevy 2012, s. 53–68).

Na obecny stan składają się w dużej mierze działania samych władz autonomii mimo pozornych prób uregulowania tych kwestii. Kiedy w 1995 roku do władzy w Galicji doszła Partia Ludowa (PP) z Manuelem Fragą Iribarne na czele (z pochodzenia Galicyjczykiem), wprowadzono ustawę, która obligowała instytucje edukacyjne do zwiększenia procentu godzin nauczania w języku *galego* (wcześniej wynosił on minimum 25%). Jednocześnie w mediach hiszpańskich, zwłaszcza w dzienniku *ABC*, który związany jest ideowo z Partią Ludową, rozpoczęła się nagonka na takie działania. Pisano wówczas, że dzieci galicyjskie nie potrafią już po hiszpańsku zliczyć do dziesięciu, a status języka hiszpańskiego jest mniej więcej taki jak angielskiego, również w innych regionach historycznych, jak Kraj Basków czy Katalonia (Callon 2010, s. 2).

Problem polegał jednak na tym, że mimo istnienia odpowiednich rozporządzeń, nie uruchomiono ze strony władz autonomicznych żadnego wsparcia dla

instytucji edukacyjnych w celu wprowadzenia nowej ustawy. Wobec czego było to działanie obliczone jedynie na uspokojenie nastrojów społecznych, a nie na realne efekty.

Kolejny okres rządów Partii Ludowej (PP) w Galicji właściwie nic nie zmienił, choć będąca wówczas także u władzy PP w rządzie centralnym podpisała Europejską kartę języków mniejszościowych lub regionalnych. Karta miała m.in. gwarantować możliwość nauki języka regionalnego. Raport galicyjskiego Komitetu Normalizacji Językowej wskazywał, że mimo obowiązywania ustawy zwiększającej procent galicyjskiego w szkołach, tylko nieliczne z instytucji edukacyjnych cokolwiek zmieniły w swojej ofercie nauczania. Przy wsparciu sił nacjonalistycznych w parlamencie lokalnym wprowadzono więc w 2004 roku plan normalizacji języka galicyjskiego, który proponował zwiększyć ilość godzin nauczania w języku galicyjskim do minimum 50% (Callon 2010, s. 2).

W 2005 roku do władzy po raz pierwszy doszli nacjonałiści z Galicyjskiego Bloku Nacjonalistycznego (BNG) w koalicji z socjalistami z PSOE. Ponieważ w innych regionach, jak np. na Balearach, udało się przeforsować ustawy wzmacniające status języka regionalnego, koalicja rządząca także próbowała przedstawić propozycję takiej ustawy. W trakcie rządów tzw. *bipartito* (czyli galicyjskiego PSOE i BNG) w latach 2005–2009 wprowadzono subwencje dla mediów galicyjskojęzycznych, co spotkało się z ostrą krytyką mediów, które funkcjonowały w obszarze hiszpańskojęzycznym.

Sama Partia Ludowa (PP) zaangażowała się ponadto w manifestacje przeciwko odgórnemu wprowadzaniu języka *galego* do systemu edukacyjnego w Galicji. Władze autonomiczne przeforsowały wówczas ustawę, na podstawie której dzieci miały okazję zetknąć się z językiem regionalnym już w żłobkach i przedszkolach. Kiedy jednak w 2009 roku Partia Ludowa zdobyła po raz kolejny większość w parlamencie galicyjskim, zrezygnowano natychmiast z tego pomysłu. Działania nowego rządu Partii Ludowej spotkały się z licznymi protestami społecznymi i demonstracjami, ale nie wpłynęły na zmianę polityki językowej władz. Wprowadzono natomiast w 2010 roku dekret o pluralizmie językowym w Galicji (Decreto 79/2010), który miał na celu zrównanie statusu języka galicyjskiego i hiszpańskiego, a także zagwarantowanie nauki innych języków obcych.

Krytycy tej ustawy jednak wskazują, że w praktyce doprowadziła ona do zwiększenia godzin języka angielskiego kosztem rodzimego języka *galego* (Callon 2010, s. 5). Ustawa o galicyjskości zaś (*la galleguidad*), uchwalona w 2013 roku, tak naprawdę odnosi się do różnych stowarzyszeń poza granicami regionu, ale niekoniecznie wzmacnia prawa jednostki, i daje jej możliwości nauki języka oraz zapoznawania się z kulturą Galicji na terytorium wspólnoty autonomicznej. Galicja była pierwszym przypadkiem, gdzie od czasów wprowadzenia autonomii terytorialnej i zmian reżimu rozpoczęła się oficjalnie próba demontażu porozumienia w kwestii statusu języka regionalnego, misternie wypracowanego między władzami centralnymi a autonomicznymi na przełomie lat siedemdziesiątych i osiemdziesiątych XX wieku.

Podsumowanie

Galicja historycznie była i jest nadal zaliczana, obok Kraju Basków i Katalonii, do trzech regionów o największych aspiracjach niepodległościowych, wynikających przede wszystkim z odmienności kulturowo-językowej mieszkańców tego terytorium. Polityka władz Hiszpanii po zmianach demokratycznych prowadziła do decentralizacji państwa w celu wzmocnienia tożsamości regionalnych. Takie działania miały podkreślić przede wszystkim różnorodność kulturowo-językową Hiszpanii, a jednocześnie zapobiec dalszym żądaniom, które mogłyby doprowadzić do rozpadu państwa unitarnego.

Galicja spośród regionów historycznych zdecydowanie najmniej skorzystała na przyznanej jej autonomii. Media regionalne, które są podstawą funkcjonowania systemu medialnego w Hiszpanii, w Galicji są rozproszone, nie traktują regionu jako całości, a także stosunkowo rzadko publikują w języku rodzimym. W porównaniu z mikrosystemem medialnym Katalonii czy Kraju Basków widać tutaj regres i coraz mniejszy udział języka *galego* w przestrzeni publicznej. Mimo uruchomienia regionalnych elektronicznych mediów publicznych w latach osiemdziesiątych XX wieku, nie powstają kolejne inicjatywy, które swym zasięgiem scalałyby Galicję jako wspólnotę językową.

Przyczyn tej sytuacji można się przede wszystkim dopatrywać w działaniach samych władz autonomicznych, w których dominują od lat przedstawiciele pro-państwowej Partii Ludowej (PP) dążącej do centralizacji państwa hiszpańskiego. Subwencje dla mediów galicyjskojęzycznych zostały zredukowane, a w sytuacji ogólnego kryzysu prasy drukowanej trudno przetrwać tytułom, które adresowane są tylko do publiczności władającej językiem regionalnym. Ograniczenie kształcenia w języku *galego* powoduje zaś, że media galicyjskojęzyczne mają coraz mniejszą liczbę potencjalnych odbiorców.

Galicyjski ruch narodowy, skupiony w koalicji mniejszych ugrupowań Galicyjskiego Bloku Nacjonalistycznego (BNG), od lat nie potrafi natomiast przekonać do siebie wyborców, aby ci powierzyli mu władzę w celu poprawienia tego stanu rzeczy. A to, gdy porównamy tę sytuację z rządami Baskijskiej Partii Nacjonalistycznej (PNV) w Kraju Basków czy Konwergencji i Związku (CiU) w Katalonii, stanowi prawdopodobnie klucz do jakichkolwiek zmian. Przyszłość języka galicyjskiego, mimo posiadania licznych narzędzi oraz rozwiązań prawno-instytucjonalnych, stoi dziś pod znakiem zapytania.

Bibliografia

- Callon C. (2010). Las lenguas de la enseñanza en Galicia en los últimos quince años. *Avances en Supervisión Educativa: Revista de la Asociación de Inspectores de Educación en España*, nr 13 [http://www.adide.org/revista/index.php?option=com_content&task=view&id=320&Itemid=69; 26.11.2014].

- Chinchetru A.J. (2011). Cierra el único diario en gallego, Galicia Hoxe, tras retirarle subvenciones por 600.000 euros. *Periodista Digital*, 27.06.2011 [<http://www.periodistadigital.com/periodismo/prensa/2011/06/27/cierra-el-unico-diario-en-gallego-galicia-hoxe-tras-la-caida-de-las-subsuenciones-de-600-000-a-135-000-euros.shtml>; 18.07.2014].
- Cluster Audiovisual Galego (2013). El EGM sitúa a TVG como líder de audiencia en el prime time gallego durante el segundo trimestre del año, 4.07.2013 [<http://www.clag.es/es/noticias/la-tvg-lidera-las-audiencias-en-galicia-en-la-segunda-ola-del-estudio-general-de-medios-en>; 12.07.2014].
- Decreto 79/2010, de 20 de mayo, para el plurilingüismo en la enseñanza no universitaria de Galicia. *Diario Oficial de Galicia*, Núm. 97 [http://www.xunta.es/dog/Publicados/2010/20100525/Anuncio17BE6_es.html; 2.08.2014].
- Dunlevy D.A. (2012). Linguistic Policy and Lingusitic Choice: A Study of the Galician Linguistic Landscape. W: Ch. Hélot i in. (red.). *Linguistic Landscapes, Multilingualism and Social Change* (s. 53–68). Frankfurt am Main: Peter Lang.
- Estudio General de Medios (2014) [<http://www.prisabs.com/pbs/egm/completo.pdf>; 17.07.2014].
- Fernández Alonso I. (2013). Crisis financiera y medios públicos en España. Impacto de los recortes presupuestarios en las radiotelevisiónes públicas autonómicas históricas (2008–2012). *Nueva Época*, nr 12, s. 17–30.
- FORTA. Informe sobre el papel de la Televisión Pública Autonómica en España [<http://www.forta.es/Portals/0/Fortat1200.pdf>; 28.11.2014].
- García González A. (2009). Historia de la empresa de la Voz de Galicia (1939–1992). Libros en Red [<https://books.google.es/books?id=NnN-P2aV5uEC&printsec=frontcover&hl=pl#v=onepage&q&f=false>; 11.11.2016].
- Gluszek D. (2004). Media w baskijskiej wspólnocie autonomicznej. *Zeszyty Prasoznawcze*, nr 1–2 (177–178), s. 92–101.
- Gluszek-Szafraniec D. (2011). Charakterystyka wybranych mikronacjonalizmów. W: Ł. Wojcieszak, D. Gluszek-Szafraniec. *Ewolucja ustroju polityczno-terytorialnego Hiszpanii (1975–2010)*. Przykład Kraju Basków, Katalonii i Galicji (s. 108–202). Bielsko-Biała: Wyższa Szkoła Administracji.
- Gunther R., Montero J.R., Wert J. I. (1999). The Media and Politics in Spain: from Dictatorship to Democracy, Working Paper, 176, Barcelona [http://www.diba.es/icps/working_papers/docs/wp_i_176.pdf; 11.11.2016].
- Hallin D.C., Mancini P. (2007). *Systemy medialne. Trzy modele mediów i polityki w ujęciu porównawczym*, przeł. Marta Lorek. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.
- Instituto Galego de Estatística (IGE). *Persoas segundo a lingua na que falan habitualmente*. Galicia [www.ige.es; 26.11.2014].
- Ley 9/2011, de 9 de noviembre, de los medios públicos de comunicación audiovisual de Galicia [http://www.xunta.es/dog/Publicados/2011/20111216/AnuncioC3B0-141211-9781_es.html; 30.06.2014].
- Ley 7/2013, de 13 de junio, de la galleguidad [http://www.boe.es/diario_boe/txt.php?id=BOE-A-2013-7912; 30.06.2014].
- Linde P. (2010). El porcentaje de gallegohablantes baja más de un 8% en cinco años. *El País*, 16.04.2010 [http://elpais.com/diario/2010/04/16/galicia/1271413097_850215.html; 26.11.2014].
- López X. (2001). *La prensa diaria en Galicia (1976–2000)*. Santiago de Compostela: Servicio de Publicacións e Intercambio Científico.
- Lorenzo Suárez A.M., Ramallo F., Casares Berg H. (2008). *Lingua, sociedade e medios de comunicación en Galicia*. Santiago de Compostela: Consello da Cultura Galega.
- Oficina de Justificación de la Difusión [<http://www.introl.es/medios-controlados/>; 17.07.2014].

- Pato A. (2012). Los gallegos se desconectan de la television. *El País*, 10.03.2012 [http://ccaa.elpais.com/ccaa/2012/03/10/galicia/1331407665_675566.html; 17.07.2014].
- Román Portas M. (2008). Televisión Digital Terrestre local en Galicia. *Ámbitos*, nr 17, s. 37–57 [<http://grupo.us.es/grehcco/ambitos17/03Roman.pdf>; 11.11.2016].
- Radio Galega. Prisa Brand Solutions [<http://www.prisabs.com/upload/soportes/4eeb03d299e0d.pdf>; 30.06.2014].
- Retegal [<http://www.retegal.es/es/presentacion-empresa>; 30.06.2014].
- Tarifas *La Voz de Galicia* [www.cmvocento.com; 2.06.2014].
- Wojcieszak Ł. (2011). Ewolucja państwa i regionalizmu w Hiszpanii. W: Ł. Wojcieszak, D. Głuszek-Szafranec. Ewolucja ustroju polityczno-terytorialnego Hiszpanii (1975–2010). Przykład Kraju Basków, Katalonii i Galicji (s. 13–105). Bielsko-Biała: Wyższa Szkoła Administracji.

STRESZCZENIE

Artykuł jest pracą przeglądową, dotyczy mikrosystemu medialnego Wspólnoty Autonomicznej Galicji w Hiszpanii. Pierwsza część zawiera krótki rys historyczny dotyczący transformacji ustrojowej w Hiszpanii po 1975 roku i jej wpływu na rozwój regionów. Części kolejne to analiza roli głównych mediów w regionie Galicji: prasy (*La Voz de Galicia*, *Xornal de Galicia*), radia (Radio Galega) i telewizji (TVG). Ostatnia część odnosi się do procesu degalicyzacji (*desgalleguización*), który zachodzi w Galicji od połowy lat dziewięćdziesiątych XX wieku, a który negatywnie wpływa na status języka galicyjskiego (*galego*) w przestrzeni publicznej. Okazuje się, że Galicja nie potrafi wykorzystać narzędzi, w które zostały wyposażone rządy autonomiczne, aby scalić region i rozwijać tożsamość kulturową i językową mieszkańców.

Słowa kluczowe: media masowe w Hiszpanii, system medialny w hiszpańskiej Galicji, rola mediów masowych w regionach autonomicznych Hiszpanii